

Les biblioteques nacionals

Definició

Les biblioteques nacionals presenten una gran varietat pel que fa a la grandària, la naturalesa i les funcions. Alguns països no tenen biblioteques nacionals; a molts d'altres la biblioteca nacional no és ni la biblioteca més grossa ni la millor; en d'altres n'hi ha més d'una, i en alguns estats federals cada estat té la seva pròpia biblioteca nacional. És per això que és molt difícil de fer-ne una definició.

La més generalitzada és que «...la biblioteca nacional d'un país és l'encarregada de recollir i de conservar per a les generacions futures tots els escrits produïts en aquest país». ¹ En realitat, cada biblioteca nacional té la seva pròpia definició, però gairebé totes concorden com a base amb la que acabem de donar.

La Unesco ha organitzat dos congressos importants per parlar del tema de les biblioteques nacionals: un Col·loqui per a les biblioteques nacionals d'Europa, organitzat a Viena l'any 1958, i un Seminari per a les biblioteques nacionals d'Àsia i de la Regió del Pacífic, fet a Manila l'any 1964.

En el Col·loqui de Viena es va arribar a la conclusió que era inútil buscar una definició precisa de les biblioteques

nacionals. La diversitat de biblioteques que hi havia representades feia impossible de trobar res que no fos una definició simple i molt general.

H. Liebaers ² afirma que la característica principal de la biblioteca nacional és «el lloc preponderant que ocupa en relació amb les altres biblioteques del país. Això es deu a l'extensió de les seves col·leccions, al seu caràcter enciclopèdic, a la varietat de documents conservats i a la diversitat de departaments i serveis».

Godfrey Burston ³ cita la definició de Liebaers i diu que la FIAB (Federació Internacional d'Associacions de Bibliotecaris i de Biblioteques) té una visió més àmplia de la definició de biblioteca nacional, perquè considera que aquest terme abasta una àmplia gamma d'institucions, cadascuna amb responsabilitats i tasques de significació nacional i internacional.

Aquest concepte de Burston està completament d'acord amb el concepte que té sobre les biblioteques nacionals el National Libraries Committee, creat al Regne Unit l'any 1967.

Aquest Comitè creu que les diferents institucions que formen o poden formar una biblioteca nacional intenten de complementar d'altres tipus de biblioteques, proveint uns serveis que

per raons econòmiques o administratives no poden ésser justificats a escala regional o local. Aleshores el caràcter enciclopèdic del fons no és una característica necessària de la biblioteca nacional.

David C. Mearns⁴ no intenta de fer una definició de biblioteca nacional, però ens diu que totes les biblioteques nacionals tenen un àmbit universal i que el seu prestigi es mesura principalment d'acord amb la qualitat del seu personal i la quantitat dels donatius que li són atorgats.

Tal com digué C. Mayol en la sessió d'obertura de les I Jornades de l'Associació de Bibliotecaris de Catalunya, «la biblioteca nacional és, per definició, el motor de tot sistema bibliotecari i el seu bon funcionament ha de ser la primera garantia d'eficàcia i economia de tota planificació bibliotecària».⁵

Història

Les biblioteques nacionals han tingut orígens diferents: algunes han estat creades amb la finalitat que ara tenen, d'altres han estat el resultat de donar ús públic a grans col·leccions privades.

A molts països d'Europa les biblioteques

nacionals s'han anat formant a partir de les antigues biblioteques reials, que a poc a poc van esdevenint biblioteques públiques.

Fernández Victorio⁶ diu: «Les primeres col·leccions són privades, encara que obertes sovint als amics que es comuniquen i presten textos i arriben a dir que els llibres són seus «et amicorum». Però aquest principi basat en l'amistat no és suficient; a principis del moviment renaixentista apareix ja la idea de biblioteca assequible a tothom, com a peça indispensable en el foment de la cultura.»

En l'època moderna, les primeres biblioteques que poden anomenar-se públiques daten del segle XV. No obstant anomenar-se públiques, aquestes biblioteques no admetien els lectors, com ho fan ara, sinó que l'accés era molt restringit, limitat únicament als erudits molt coneguts, i fins i tot aquests es queixaven de les dificultats en què es trobaven per utilitzar aquells fons.

La consolidació del concepte de biblioteca pública va començar el segle XVIII. Des d'aleshores aquestes biblioteques varen ser públiques en el sentit modern de la paraula, perquè van començar a haver-hi una llibertat més gran d'admissió de públic que va fer ampliar els seus horaris d'obertura.

De fet, la biblioteca nacional existia ja el segle XVIII, encara que no de nom.

El segle XIX es creen a molts països, principalment d'Europa, moltes biblioteques nacionals que són, de fet, la continuació de col·leccions ja existents. En d'altres països, les biblioteques nacionals han estat creades com a institucions completament noves.

El segle XX hi ha hagut un gran interès per la creació i reorganització de biblioteques nacionals, i a la vegada han estat organitzats, sobretot per la Unesco, diversos seminaris, reunions i simposis sobre aquest tema.

Curt D. Wormann fa una mica de resum de les reunions internacionals que es van fer, fins a l'any 1964, sobre biblioteques nacionals i de com ha evolucionat l'interès per aquest tipus de biblioteques, que cada vegada tenen més de relleu en el camp de la biblioteconomia.

Wormann⁷ assenyala: «...en les nombroses publicacions especialitzades que van aparèixer després de la Segona Guerra Mundial sobre biblioteques i biblioteconomia, es concedia poc espai a les biblioteques nacionals, a les seves funcions i a la tasca que els corresponia en els sistemes nacionals i internacionals de biblioteques. En efecte, per causa de

l'augment de la producció de llibres, de l'avenç de les ciències, dels progressos de l'especialització en tots els camps i de l'aparició de nous problemes polítics, socials i culturals, es prestava sobretot atenció a les biblioteques públiques, universitàries o especialitzades.»

Tot això canvia a partir del Congrés Internacional de Biblioteques i Centres de Documentació fet a Brussel·les l'any 1955. Els representants de biblioteques nacionals que hi van assistir van fer palès el poc interès que s'havia mostrat fins aquell moment per les biblioteques nacionals i varen presentar un projecte de resolució per a aquest problema, que creien que podria esdevenir més gros a causa d'una manca de coordinació (l'any 1952 la FIAB havia creat una secció de biblioteques nacionals i universitàries).

A part del Col·loqui de Viena i del Seminari per a les biblioteques nacionals d'Àsia i de la Regió del Pacífic, la FIAB va organitzar a Roma l'any 1973 un col·loqui sobre la construcció d'edificis de biblioteques nacionals, i l'any 1976, en una reunió de directors de biblioteques nacionals a Lausana, es va redactar un enunciat de principis sobre la funció de les biblioteques nacionals en els sistemes nacionals i internacionals d'informació.

Funcions en l'àmbit nacional

Així com pot variar molt la definició de biblioteca nacional, així també, en conseqüència, varien les seves funcions.

En tots els col·loquis, conferències, etc., que s'han fet per tractar d'aquest problema s'ha intentat de donar un quadre de funcions bàsiques que totes les biblioteques nacionals haurien de complir, però sempre amb el benentès que aquestes funcions bàsiques anaven acompanyades de moltes altres funcions que podien variar considerablement segons les característiques de cada biblioteca.

En un article de K.W. Humphreys⁸ cada una de les biblioteques nacionals més grans i importants que hi ha en el món (la Library of Congress de Washington, la Biblioteca Nacional de la URSS V.I. Lenin, la British Library i la Bibliothèque nationale de Paris) fan una relació del que són les seves funcions, i veiem que, encara que coincideixen en molts punts, en d'altres difereixen, perquè algunes biblioteques s'assignen funcions que d'altres no consideren essencials.

La funció més important que caracteritza les biblioteques nacionals és *la conservació de tota la producció impresa al país i, en general, de la producció*

estrangera relativa al país. També és d'una gran importància que adquireixin el més valuós i representatiu de la producció bibliogràfica mundial.

Les conclusions i recomanacions del Col·loqui de Viena sobre les funcions de les biblioteques nacionals varen ser molt importants en la història de les biblioteques. Les principals funcions assenyalades eren:

— La biblioteca nacional té la responsabilitat d'adquirir la totalitat de la producció nacional. Si, per una raó o una altra, certs tipus d'impresos són adquirits o conservats en un altre lloc, la biblioteca nacional té el deure d'estar-ne informada. De tota manera, la biblioteca nacional té l'entera responsabilitat de conservar tota la producció nacional.

— La biblioteca nacional té l'obligació de reunir els impresos estrangers que es refereixen al país, sigui quin sigui el lloc de publicació. Hi pot haver, però, algunes excepcions segons la quantitat i naturalesa d'aquesta producció.

— L'adquisició de manuscrits antics d'interès nacional i la salvaguarda de documents manuscrits contemporanis d'origen privat i d'importància nacional són també missió de la biblioteca nacional. A vegades hi ha una responsabilitat compartida entre els

arxius nacionals i les biblioteques nacionals. De tota manera, el Col·loqui va arribar a la conclusió que la biblioteca nacional ha de tenir al dia els elements d'un inventari central d'aquestes col·leccions.

— La biblioteca nacional ha d'assegurar la publicació d'una bibliografia nacional corrent. Tenint en compte la diversitat de sistemes per a posar en pràctica aquesta tasca essencial, el Col·loqui admet que la bibliografia nacional la pot realitzar la biblioteca nacional amb el seu propi personal o bé un institut bibliogràfic independent. Bé que aquesta solució només la justifica en condicions particulars.

— En molts casos és també convenient que les biblioteques nacionals, sobretot les que fa molt de temps que existeixen i posseeixen la major part dels impresos antics, facin la bibliografia nacional retrospectiva, car són les més qualificades per fer-la. Les bibliografies nacionals especialitzades es poden considerar com un problema a part, encara que la missió de la biblioteca nacional és de vetllar per una coordinació d'aquestes activitats si són portades a terme per altres organismes.

— La biblioteca nacional ha d'ésser un centre d'informació bibliogràfica. Els seus propis catàlegs són ja una font d'informació important. A més a més,

ha de tenir un coneixement exacte i complet de totes les fonts bibliogràfiques del país, a fi d'orientar vers l'organisme competent les demandes que ella mateixa no pot satisfer. És convenient que posseeixi un inventari central de les bibliografies d'altres biblioteques del país.

— Pel que fa a la classificació i la catalogació, la biblioteca nacional té el deure, en col·laboració amb d'altres biblioteques del país, d'adaptar, per a tot el territori nacional, normes comunes per a la redacció dels catàlegs, prenent sempre en consideració les recomanacions de la FIAB.

— La biblioteca nacional té el deure d'assegurar la distribució i l'intercanvi d'informacions bibliogràfiques. S'ha d'interessar per totes les activitats bibliogràfiques i ha de participar en la seva realització, col·laborant amb d'altres institucions especialitzades.

— La biblioteca nacional ha de col·laborar en el préstec internacional a biblioteques. El Col·loqui de Viena recomana la utilització del Reglament de préstec internacional establert per la FIAB.

— S'ha d'establir, si no hi és, un pla nacional per a les adquisicions coordinat amb la biblioteca nacional.

Gairebé totes aquestes funcions, que el Col·loqui de Viena va considerar com a essencials per a qualsevol biblioteca nacional d'Europa, varen ser confirmades pel Seminari per a les biblioteques nacionals d'Àsia i de la Regió del Pacífic fet a Manila l'any 1964, arran de l'èxit que havia tingut el Col·loqui de Viena.

En aquest Seminari es va proposar que els que hi participaven procuressin definir les funcions que ha de portar a terme una biblioteca nacional.

En l'informe final es va arribar a la conclusió que les funcions d'una biblioteca nacional podien variar segons les condicions socials, culturals, econòmiques i geogràfiques de cada país, però que n'hi havia unes de bàsiques que totes les biblioteques nacionals havien de complir. Aquestes funcions bàsiques són:⁹

1. Encarregar-se de la direcció del sistema nacional de biblioteques.
2. Conservar de forma permanent totes les publicacions editades al país.
3. Adquirir altres classes de material.
4. Prestar serveis bibliogràfics.
5. Coordinar les activitats de cooperació.
6. Prestar serveis al govern.

En la Reunió d'experts en planejament nacional de serveis de biblioteques a l'Amèrica Llatina¹⁰, organitzada a Quito

el mes de febrer del 1966, es fa també un resum de les funcions que ha de complir tota biblioteca nacional.

Les funcions que s'hi varen definir són les següents:

— Col·leccionar i assegurar la producció bibliogràfica nacional, comptant, entre d'altre recursos, amb els ingressos bibliogràfics que provenen del dipòsit legal. Assegurar, a més, el compliment de la legislació relativa al dipòsit legal.

— Proveir els lectors i investigadors del país i de l'estranger d'un servei d'informació adequat i eficaç, per a la qual cosa han de reunir les col·leccions i les obres de referència necessàries, han de preparar un catàleg col·lectiu de totes les biblioteques del país i han de compilar la bibliografia nacional i les bibliografies necessàries per a complir les seves funcions.

— Mantenir l'intercanvi nacional i internacional d'impresos.

— Centralitzar el préstec interbibliotecari amb les biblioteques d'altres països.

— Racionalitzar l'adquisició d'impresos, les publicacions periòdiques incloses.

— Centralitzar la catalogació i la classificació d'impresos i assegurar la

distribució de fitxes catalogràfiques, o catàlegs impresos per a certs tipus de biblioteques.

— Col·laborar en l'organització i la millora de les biblioteques escolars i públiques.

Funcions en l'àmbit internacional

A part de les funcions que els són pròpies com a biblioteques nacionals, aquestes biblioteques tenen també d'altres funcions dins dels sistemes nacionals i internacionals d'informació.

Dins del NATIS (sistema nacional d'informació), promogut per la Unesco i acceptat per la Conferència Intergovernamental sobre Planejament d'Infraestructures Nacionals de Documentació, Biblioteques i Arxius (1974) i per la Conferència General de la Unesco en la divuitena reunió, les biblioteques nacionals tenen també una sèrie de funcions, les principals de les quals són: ¹¹

— «Assumir un paper predominant entre les biblioteques que formen part del NATIS, particularment en l'elaboració d'una política nacional per a les biblioteques i en la planificació i la institució dels serveis nacionals de biblioteques en cooperació amb altres organismes i institucions.

— Participar activament en la planificació i la institució global del sistema nacional d'informació.

— Participar en l'ordenació i la millora del sistema internacional actual d'informació i assegurar (o fer que s'asseguri) una representació efectiva de les biblioteques del país i dels seus usuaris en el pla internacional.»

Aquestes funcions bàsiques poden variar, com ja hem dit abans, segons el tipus de biblioteca nacional on s'apliquin, perquè moltes d'aquestes biblioteques tenen funcions addicionals a la seva condició de nacional.

Els principals tipus de biblioteca nacional són: 1) *Biblioteques nacionals acadèmiques*, que compleixen també una tasca com a biblioteques universitàries. Aquest cas es dona sovint als països nòrdics (Suècia, Noruega, Finlàndia...). 2) *Biblioteques nacionals públiques*, que són característiques dels països en vies de desenvolupament. 3) *Biblioteques nacionals parlamentàries*. Hi ha dos exemples molt representatius d'aquest tipus de biblioteques nacionals que ofereixen els seus serveis als governs respectius: la Diet National Library al Japó i la Library of Congress als Estats Units. 4) *Biblioteques nacionals especialitzades*, considerades per Burston ¹² com una «...subcategoria de

biblioteques nacionals» que cada vegada són més necessàries per poder abastar gairebé tota la producció nacional i internacional sobre una matèria determinada.

Organització

L'organització d'una biblioteca nacional comprèn una àmplia gamma d'aspectes: edificis, personal, fons, adquisicions, activitats bibliogràfiques, catalogació i classificació, publicacions, etc. Aquesta organització és la que configura la biblioteca nacional com a tal.

Munford¹³, ex-director de la Library of Congress, escriu: «En organitzar una biblioteca nacional, cada país ha de determinar el grau de centralització convenient, tenint en compte els diferents avantatges (control administratiu més estricte, reducció al mínim de tràmits i desplaçaments inútils, així com despeses generals, etc.) i els possibles inconvenients (excessiva complexitat de l'organització interna, falta de flexibilitat, traves inherents al sistema, etc.).»

«L'organització d'una biblioteca nacional —continua dient Munford— ha de basar-se en una concepció ben meditada i no ser únicament resultat de l'atzar i de

l'acumulació de múltiples decisions preses per a resoldre els problemes immediats, a mesura que es van presentant, sense preocupar-se de les seves conseqüències a llarg termini.»

Gairebé totes les biblioteques nacionals han passat per una etapa d'excés d'usuaris, de públic no destinat, de fet, a utilitzar els serveis d'aquest tipus de biblioteques, la missió principal de les quals era conservar els seus fons per a les generacions futures. Aquesta etapa, però, ha estat ja superada i la majoria de les biblioteques nacionals han dirigit ja una part del seu públic cap a d'altres biblioteques més d'acord amb les seves necessitats. És així com les biblioteques nacionals poden dedicar-se a complir les funcions que els són pròpies i a atendre només un públic que es dediqui a la recerca.

Fernández-Victorio¹⁴ parla d'aquest problema a França i al Regne Unit i cita Eugène Morel, que diu «...si un francès necessita llegir, pensa en el Govern i va a la Biblioteca Nacional», i també Esdaile, que es queixa que «...l'entrada a la Biblioteca del Museu Britànic, molts pretenen considerar-la com un dret innat de tot contribuent, sense adonar-se que amb els impostos se sostenen també les presons i els manicomis, als quals, versemblantment, no volen entrar».

Edificis i locals

L'any 1973, en motiu d'un col·loqui sobre edificis de biblioteques nacionals fet a Roma, es va presentar una exposició d'edificis nous, organitzada per Anthony Thompson. En aquesta exposició, instal·lada en el Palazzo Braschi, hi havia plànols i il·lustracions de vint-i-tres biblioteques nacionals senceres.

Thompson va donar una importància especial a tres aspectes de les biblioteques nacionals que poden configurar la forma dels seus edificis:¹⁵ 1) les funcions, que en determinen o en poden determinar el disseny; 2) la dimensió mesurada segons la magnitud del seu fons, la quantitat de personal al seu servei, el nombre de seients per als lectors, etc.; 3) el lloc i la distribució, que són determinats per factors com ara la concentració de la població, consideracions econòmiques, capricis de planificació o fins i tot per modes.

L'organització d'aquesta exposició va menar Thompson a fer un estudi comparatiu molt interessant de les funcions que complien diverses biblioteques nacionals del món i que configuraven l'estructura dels seus locals. Va prendre per punt de referència les biblioteques nacionals de vint països i va utilitzar dotze funcions bàsiques en tota biblioteca nacional.¹⁶

El Col·loqui de Viena va tractar també de la qüestió del local a les biblioteques nacionals. Va recomanar una col·laboració al nivell europeu, emparada per la Unesco, en matèria de construcció de biblioteques, a fi que cada país pogués beneficiar-se de les experiències dels altres. Els debats fets durant les conclusions del col·loqui varen posar en evidència alguns aspectes en els problemes dels edificis destinats a biblioteca nacional:¹⁷

— La implantació central de la biblioteca nacional és l'única solució acceptable. Una separació de les col·leccions amb tendència a conservar-les en un lloc no cèntric va ser rebutjada per unanimitat.

— No s'aconsella una sala única; és millor organitzar diverses sales amb usos diferents, si és possible al voltant dels magatzems, per a poder posar a l'abast del públic un nombre més elevat de volums.

— Són molt importants en una biblioteca nacional les sales d'exposicions i de conferències.

Munford¹⁸ ens parla també dels edificis que poden configurar una biblioteca nacional. Pot ser un sol edifici o diversos edificis adjacents. També pot estar formada per diferents establiments, coordinats entre ells però administrativament independents.

La solució que s'adopti dependrà de diversos factors nacionals, com poden ser l'extensió del país, la diversitat de necessitats tècniques i econòmiques, l'estructura política, etc. El terme biblioteca nacional pot incloure totes aquestes possibilitats. A la Library of Congress de Washington, per exemple, les divisions especialitzades en ciència i tecnologia inclouen la Biblioteca Nacional de Medicina i la Biblioteca Nacional d'Agricultura, però a més a més d'aquestes biblioteques nacionals hi ha tota una sèrie de biblioteques tècniques, administrades per diversos organismes del govern federal que s'ocupen de la recerca, que cooperen en l'intercanvi d'informacions i en programes de préstec interbibliotecari, en què també participen biblioteques universitàries i empreses industrials.

Personal

Un dels aspectes més importants en l'organització d'una biblioteca és la del seu personal.

Una biblioteca nacional, per a poder complir amb eficàcia les diverses funcions que li són pròpies, necessita un personal que posseeixi els coneixements tècnics i pràctics imprescindibles per a poder portar a terme les tasques més o menys especialitzades que té

encomanades i a la vegada que li permeti fer altres treballs accessoris i donar un bon servei als usuaris de la biblioteca.

En el seminari sobre biblioteques nacionals d'Àsia i el Pacífic es va dir que «...les biblioteques nacionals han de prendre la iniciativa en l'organització d'intercanvis de personal entre biblioteques de diferents tipus i de diferents països». ¹⁹

També s'hi va dir que els bibliotecaris haurien d'estar a un nivell equivalent al personal que treballa en institucions universitàries i, per consegüent, gaudir de les mateixes condicions quant a sous, vacances, facilitats per fer viatges de caire professional, etc.

En el Col·loqui de Viena es va tractar també del personal de les biblioteques nacionals. Encara que la preocupació del col·loqui es va centrar sobretot en la formació tècnica del personal científic, es va reconèixer per unanimitat que les biblioteques nacionals havien de participar en la formació professional dels bibliotecaris d'una manera activa.

Wormann ²⁰ assegura que «una biblioteca nacional ben organitzada, amb un personal actiu i competent, pot exercir una funció directiva en el sistema nacional de biblioteques».

Les biblioteques nacionals tenen el deure de proveir-se d'aquest personal actiu i competent del qual parla Wormann, ja que és una de les peces clau perquè funcionin bé i per a poder, alhora, exercir aquesta funció directiva i sobretot orientativa que tenen l'obligació de portar a terme.

El caràcter enciclopèdic que tenen, en general, les col·leccions de les biblioteques nacionals exigeix per a aquestes un personal especialitzat en les diverses disciplines. La funció d'aquest personal especialitzat serà d'orientar el lector en la recerca de cada una de les matèries en les quals la biblioteca doni servei.

Hermann Liebaers²¹ creu que «durant molt de temps, encara, les biblioteques nacionals necessitaran un personal versat en les disciplines més variades i capaç de donar proves, en l'exercici de les seves funcions, d'un gran esperit de síntesi i d'una gran precisió tècnica». Aquest autor dona una gran importància a la formació professional del personal d'una biblioteca nacional i diu que s'ha d'afavorir i fomentar una organització interior que es preocupi d'aquest problema. Parla d'alguns dels mitjans necessaris per a aquest fi: conferències que reuneixin el personal (per combatre la deformació resultant d'una especialització massa intensa), posar en

circulació revistes professionals escollides, facilitar l'accés a totes les fonts d'informació, publicar un butlletí interior, etc.

Aquest personal ha de fer possible que la biblioteca nacional sigui un centre viu d'informació, un lloc on les altres biblioteques vagin a buscar dades i a recollir consells sobre noves matèries i on l'aplicació de les innovacions tècniques més recents sigui un fet.

Fons

A part d'altres funcions, la finalitat de la biblioteca nacional és de reunir la producció literària nacional. La naturalesa dels materials que formen els seus fons dependrà de les necessitats particulars de cada país i del seu passat històric. Encara que es considera necessari reunir totes les obres impreses al país, hi ha diversitat d'opinions quant a l'interès de conservar en un lloc central publicacions de caràcter efímer, com ara diaris, cartells, programes, etc., i s'ha plantejat moltes vegades la conveniència que certs tipus de publicacions vagin a altres centres: biblioteques universitàries, especialitzades, etc. bé que sota l'organització i el control de la biblioteca nacional.

El dipòsit legal és essencial per a la biblioteca nacional. Ha de rebre, com a mínim, un exemplar de cada obra publicada al país, encara que gairebé tots els països estan d'acord a afirmar que un exemplar és insuficient i que el nombre ideal d'exemplars seria de tres (un per a l'ús corrent, l'altre per a préstec interbibliotecari i l'altre per a la conservació).

Els mapes geogràfics i les partitures musicals són generalment inclosos en el dipòsit legal, però no passa el mateix moltes vegades amb els discos, pel·lícules, gravats, cintes magnetofòniques, etc.

Humphreys²² recomana que es conservin els llibres, les revistes, les tesis doctorals, etc., que apareixen únicament en forma de microcòpies. També estima necessari reunir reproduccions fotogràfiques o en microfilm de llibres impresos dels quals no es puguin trobar exemplars, i còpies de manuscrits que es troben a altres països i que procedeixen del propi país.

El Col·loqui de Viena va tractar també de les tesis doctorals i establí dos problemes importants: la dificultat de saber-ne l'existència i la de rebre-les. Per això el Col·loqui va recomanar, entre altres coses, que totes les tesis,

impreses o no, es mencionin a la bibliografia nacional o en bibliografies especialitzades. En el cas que les tesis no fossin impreses, s'hauria d'indicar on són i si se'n pot obtenir una comunicació, ja sia per préstec ja sia per reproducció en microfilm. Aquestes tesis haurien de ser dipositades a la biblioteca nacional, en una biblioteca universitària o en qualsevol altra biblioteca designada per a això. S'ha de prendre tota mena de mesures perquè les tesis no impreses siguin tan fàcilment i ràpidament accessibles com qualsevol altra obra.

Activitats bibliogràfiques

La principal activitat bibliogràfica de les biblioteques nacionals és la publicació de la bibliografia nacional i de la bibliografia retrospectiva.

El Col·loqui de Viena va considerar necessària l'elaboració d'una bibliografia de bibliografies que seria la base d'una de les tasques importants de la biblioteca nacional: la de coordinar les activitats bibliogràfiques del país. El Col·loqui assegura que «els membres del personal de la biblioteca nacional posseeixen l'experiència necessària per fer la funció de consellers en matèria de tècnica bibliogràfica, i la seva experiència ha de ser utilitzada per intentar establir normes

bibliogràfiques per a ús dels qui redacten bibliografies especialitzades i per normalitzar els camins seguits en la realització dels seus catàlegs». ²³

La biblioteca nacional s'ha de preocupar també de publicar tota mena de bibliografia relacionada amb els seus propis fons. És del tot necessari que publiqui catàlegs de manuscrits, d'incunables i d'impresos antics. També hauria de publicar inventaris de les revistes que posseeix i patrocinar la realització d'un catàleg col·lectiu de revistes.

Els catàlegs de la biblioteca nacional haurien de ser a disposició de totes les biblioteques del país, perquè són instruments auxiliars d'un valor inestimable per als erudits.

El iugoslau Murko Rupel assenyalava: «...sovint la biblioteca nacional disposa també d'un catàleg col·lectiu d'impresos del seu país, que li facilita la recerca dels llibres i publicacions periòdiques que manquen en els seus fons, i li permet així d'establir una bibliografia nacional retrospectiva tan completa com sia possible». ²⁴

Pel que fa a la *catalogació i la classificació* dels fons, la biblioteca nacional ha de ser la responsable, en col·laboració amb altres biblioteques del

país, que s'adaptin a tot el territori nacional normes comunes per a la redacció dels catàlegs, prenent sempre en consideració les recomanacions de la FIAB.

L'establiment d'aquestes normes bibliogràfiques és bàsica també en la col·laboració en els sistemes nacionals i internacionals (NATIS) per fer els programes que s'hi han de portar a terme.

La biblioteca nacional hauria d'ésser el centre, si no n'és l'òrgan promotor, de les investigacions sobre les tècniques de biblioteques. Hauria d'obtenir els mitjans necessaris per disposar del personal i del lloc adequat per portar a terme els seus propis projectes de recerca.

Un exemple de la influència que té una biblioteca nacional en aquesta matèria ens el dona la Library of Congress que ha desenvolupat una classificació pròpia per a la seva biblioteca, que han adoptat la majoria de les biblioteques dels Estats Units i també biblioteques d'altres països. L'atenció que dedica a aquests problemes el personal de la Library of Congress és un benefici per a un gran nombre de biblioteques.

La riquesa de les col·leccions i dels fitxers que posseeixen les biblioteques nacionals fa que els països més

desenvolupats no escatimin mitjans ni esforços per fer possible la publicació dels seus catàlegs i inventaris i per fer-los accessibles al públic per mitjà de l'automatització.

En relació amb la *cooperació internacional*, la biblioteca nacional ha d'assegurar la distribució i l'intercanvi d'informacions bibliogràfiques a escala internacional. Ha d'intentar recollir dades bibliogràfiques sobre documents estrangers que fan referència al propi país i establir acords bilaterals amb altres països.

Les biblioteques nacionals haurien d'intercanviar, d'una forma regular, informacions relatives a instruments bibliogràfics no publicats i que cadascuna d'elles posseeix.

Préstec

Si la biblioteca nacional ha de participar en el sistema de préstecs interbibliotecaris, haurà de decidir si els seus préstecs es limitaran a obres relativament recents i a les que tingui duplicades o seran més amplis.

Si el fons de la biblioteca nacional es reserva únicament per a la consulta, el sistema de préstecs interbibliotecaris haurà d'encarregar-se a un altre centre bibliogràfic.

És important, pensant en el préstec interbibliotecari, que la biblioteca nacional rebi més d'un exemplar del dipòsit legal i així el pugui destinar al préstec, ja sigui des de la mateixa biblioteca nacional ja sigui des del centre que s'ocupa d'aquest servei.

Dins l'organització de les biblioteques nacionals es consideren també d'altres funcions interessants que es poden portar a terme i que no s'han d'oblidar:

— L'organització d'exposicions, que permet de fer conèixer al públic els fons de la biblioteca nacional. Aquestes exposicions es poden fer circular també per tot el país.

— El servei d'intercanvi internacional, que pot ser o no organitzat per la biblioteca nacional, però del qual aquesta hauria de ser beneficiària. Hauria de ser la primera de rebre les publicacions oficials d'altres països i també altre tipus de material. Aquest servei d'intercanvi hauria d'estar relacionat amb una distribució dels duplicats existents en el país.

Conclusió

Si alguna cosa han pogut aclarir aquestes notes és que no hi ha dues biblioteques nacionals iguals. Cada biblioteca nacional té una llarga o una petita

història que l'ha configurada i que l'ha feta més o menys important.

Tenint en compte que les biblioteques nacionals més grans coincideixen amb les nacions més poderoses del nostre temps, cal preveure que aquestes grans institucions, tot i que limitin el volum de les seves adquisicions, continuaran acumulant el bo i millor de la producció bibliogràfica mundial. Això les constitueix en biblioteques guia i en grans dipòsits d'informació als quals caldrà continuar acudint.

Cada nació ha d'organitzar la seva pròpia biblioteca nacional segons les necessitats bibliogràfiques que tingui i assenyalar les prioritats que li siguin donades per la seva pròpia història bibliogràfica i cultural. Els mitjans informàtics del nostre temps i la constitució de grans bases de dades bibliogràfiques facilitaran el servei d'informació que han de donar i, a la vegada, fixaran les prioritats informatives que des de cada biblioteca nacional hauran d'alimentar les bases de dades esmentades, amb què s'establiran uns circuits de comunicació internacional molt intensos.

És a dir, allò propi del nostre temps és que les biblioteques nacionals deixen d'ésser illes i aconsegueixen la seva tasca dins la perspectiva bibliogràfica mundial.

Adoració Pérez

¹ «Résumé de les discussions du Groupe I del Colloque des bibliothèques nationales d'Europe». *Tâches et problèmes des bibliothèques nationales*. Paris: Unesco, 1960, p. 36.

² Liebaers, H. «Les besoins des bibliothèques nationales en matière de formation professionnelle». *Tâches...* Op. cit., p. 28.

³ Burston, Godfrey. «National Libraries: an analysis». *National Libraries / edited by Maurice B. Line and Joyce Line*. London: Aslib, 1979, p. 87.

⁴ Mearns, David C. «Current Trends in National Libraries». *National Libraries...* Op. cit., p. 9-17.

⁵ Mayol, Carme. «La situació bibliotecària a Catalunya». *Primeres Jornades de l'Associació de Bibliotecaris de Catalunya*. Barcelona: l'Associació, 1985, p. 42.

⁶ Fernández-Victorio, Nicolás. «Concepto y misión de la Biblioteca Nacional». *Arbor*, v. 38 (1957), p. 114.

⁷ Wormann, Curt D. «Cooperación de las bibliotecas nacionales con otras bibliotecas del mismo país y con las de otros países». *Boletín de la Unesco para las Bibliotecas*, v. 18 (1964), p. 178-179.

⁸ Humphreys, K.W. «The Rôle of the National Library: A preliminary statement». *Libri*, v. 14, núm. 4 (1964), p. 356-368.

⁹ «Seminario regional sobre el desarrollo de las bibliotecas nacionales en Asia y en la Región del Pacífico: Manila, Filipinas, 3-15 de febrero de 1964». *Boletín de la Unesco para las Bibliotecas*, v. 18, núm. 4 (1964), p. 163.

¹⁰ «Reunión de expertos en planeamiento nacional de servicios de bibliotecas en América Latina: informe». *Boletín de la*

Unesco para las Bibliotecas, v. 20, núm. 6 (1966), p. 304.

¹¹ «La función de las bibliotecas nacionales en los sistemas nacionales e internacionales de información y un enunciado de principios aprobado por los directores de bibliotecas nacionales, reunidas en Lausana los días 20-21 de agosto de 1976». *Boletín de la Unesco para las Bibliotecas*, v. 31 (1977), p. 9.

¹² Burston, Godfrey. *Op. cit.*, p. 93.

¹³ Mumford, L. Quincy. «Función de una biblioteca nacional en materia de ciencia y tecnología». *Boletín de la Unesco para las Bibliotecas*, v. 18 (1964), p. 186-192.

¹⁴ Fernández-Victorio *Op. cit.*, p. 119.

¹⁵ Thompson, A. «Some Recent Trends in National Library Buildings». *Libri* v. 24, núm. 1 (1974), p. 77.

¹⁶ *National Libraries...* *Op. cit.*, p. 172-173.

¹⁷ «Tâches et problèmes...» *Op. cit.*, p. 172-173.

¹⁸ Mumford L. Quincy *Op. cit.*, p. 186.

¹⁹ «Seminario regional...» *Op. cit.*, p. 168-169.

²⁰ Wormann Curt D. *Op. cit.*, p. 183.

²¹ Liebaers, H. *Op. cit.*, p. 29-35.

²² Humphreys, K.W. «Funciones de una biblioteca nacional». *Boletín de la Unesco para las Bibliotecas*, v. 20, núm. 4 (1966), p. 215.

²³ «Résumé des discussions du Groupe II». *Tâches et problèmes...* *Op. cit.*, p. 78.

²⁴ Rupel, Murko. «Activités bibliographiques des bibliothèques nationales». *Tâches et problèmes...* *Op. cit.*, p. 52.